

ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΜΟΔΑΣ

CHANEL

Η ιστορία της εμβληματικής σχεδιάστριας

ΕΜΑ ΜΠΑΞΤΕΡ-ΡΑΪΤ

ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΜΟΔΑΣ

CHANEL

ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΜΟΔΑΣ

CHANEL

ΕΜΑ ΜΠΑΞΤΕΡ-ΡΑΪΤ

Η Έμα Μπάξτερ-Ράιτ έχει σπουδάσει μόδα στη Σχολή Τεχνών του Σεν Μάρτιν και Ιστορία Τέχνης στο Πανεπιστήμιο του Μπρίστολ. Έχει διδάξει δημοσιογραφία μόδας στο Πανεπιστήμιο των Τεχνών του Λονδίνου και στο Πανεπιστήμιο Δημιουργικών Τεχνών (UCA). Έχει συνεργαστεί με πολλά έντυπα, όπως τα *The New York Observer*, *Cosmopolitan* και *Marie Claire*, και είναι συγγραφέας βιβλίων σχετικών με τη μόδα. Ζει στο Λονδίνο.

Στον Ότις, που διάλεξε έναν τρόπο ζωής και όχι μια εκπαίδευση, γιατί με αυτά που δε διδάσκονται πετυχαίνει κανείς.

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: Τα μικρά βιβλία της μόδας: Chanel

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: The Little Book of Chanel

Από τις Εκδόσεις Welbeck, Λονδίνο 2020

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Έμα Μπάξτερ-Ράιτ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ντίνα Γεωργούλια

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Αναστασία Σακελλαρίου

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Σπυριδούλα Βονίσση

© Emma Baxter-Wright 2020

© Welbeck 2020

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2022

Πρώτη έκδοση: Φεβρουάριος 2022

ISBN 978-618-01-4132-0

Τυπώθηκε στην Κίνα.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

Σημείωση εκδότη:

Το παρόν βιβλίο συνιστά παρουσίαση και οδηγό και όχι προϊόν μυθολογίας. Η χρήση ονομάτων, σημάτων, επωνυμιών, διακριτικών τίτλων και διακριτικών γνωρισμάτων, καθώς και οποιαδήποτε αναφορά σε επιχειρηματικές οργανώσεις και τοποθεσίες γίνονται αποκλειστικά και μόνο για ενημερωτικούς σκοπούς και χάρη ταυτοποίησης του αντικειμένου του βιβλίου. Το παρόν βιβλίο είναι μετάφραση της αγγλικής έκδοσης από τη Welbeck Non-Fiction Limited, η οποία δεν έχει λάβει αδειοδότηση, έγκριση, επιχορήγηση ή υποστήριξη από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	6
Τα πρώτα χρόνια	8
Ο Οίκος Σανέλ	24
Σχεδίαση κοστούμιών	54
Πόλεμος και εξορία	64
Η θριαμβευτική επιστροφή	74
Τα χρόνια του Λάγκερφελντ	106
Αξεσουάρ	128
Ομορφιά και αρώματα	146
Πηγές	154
Ευρετήριο	155
Ευχαριστίες	158

ΠΑΝΩ Η Σανέλ φωτογραφημένη στη σουίτα της στο Ξενοδοχείο Ριτζ στο Παρίσι, περιτριγυρισμένη από τα διάσημα παραβάν-αντικές τύπου Κορομάντελ, περίπου το 1937.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Είδε ο θρύλος μου να κερδίζει έδαφος – Τον εύχομαι
για μακροχρόνια κι ευτυχισμένη ζωή».

Κοκό Σανέλ, για τη φήμη της

Πιο πολύ από οποιονδήποτε άλλον, η Γκαμπριέλ «Κοκό» Σανέλ ήξερε την αξία του αυτοδημιούργητου θρύλου της και έπαιζε τον ρόλο της θαυμάσια. Αυτή η ξεχωριστή γυναίκα, που έλεγε ένα σωρό ψέματα για να διατηρεί το μυστήριο που περιέβαλλε τη ζωή της, ήταν η πρώτη που αναγνώρισε τον σχεδιαστική μόδας ως σύγχρονη διασημότητα. Αν η δουλειά του σχεδιαστική μόδας είναι να ανανεώνει διαρκώς τη μόδα, τότε η Σανέλ δημιούργησε μια περίτεχνη συμμαχία ανάμεσα στο επάγγελμα της ως σχεδιάστριας και την προσωπική ζωή της, αποδομώντας βίαια το παρελθόν, αναδιαιτάσσοντας την αλήθεια και παρουσιάζοντας μια ελεγχόμενη εικόνα του εαυτού της ως πρότυπο αυτού που έγινε μια παγκόσμια φίρμα. Μια εποχή όπου στη μόδα κυριαρχούσαν οι άντρες σχεδιαστές, εκείνη απέρριψε την εκδοχή της θηλυκότητας που υπαγόρευε η κοινωνία προς όφελος του δικού της στυλ, το οποίο βασιζόταν σε μια λειτουργική σύγχρονη αισθητική. Καθώς ένας κόσμος τελείωνε και ένας νέος άρχιζε, η Σανέλ άδραξε την ευκαιρία και πρόσφερε στις γυναίκες αυτό που ήθελαν, προτού καν εκείνες αναγνωρίσουν την ανάγκη. Με βάση την γκαρνταρόμπα του άντρα, δημιούργησε τη γυναικεία δύναμη, παρέχοντας έναν δημοκρατικό κώδικα ένδυσης, που απέπνεε ελευθερία, ισότητα και απέριττο κλασικισμό. Το κύρος της ενισχύθηκε από την έντονη προσωπική ζωή της, η οποία πάντα είχε αντίκτυπο στη δουλειά της. Καθώς εκτυλισσόταν η ιστορία της από τα κουρέλια στα πλούτη, έγινε η ισχυρή δύναμη ως σχεδιάστρια, ερωμένη και συνεργάτιδα, ενώ πηγαινοερχόταν μεταξύ της υψηλής κοινωνίας και του αφάν γκαρντ καλλιτεχνικού κατεστημένου.

Η εξορία για πάνω από μια δεκαετία που επέβαλε η ίδια στον εαυτό της ανέτρεψε την πορεία της, και αυτό θα μπορούσε να είναι το τέλος του παραμυθιού, αλλά για τη Σανέλ η ζωτική δημιουργικότητα δε μειώθηκε ποτέ. Η δημιουργία νέων τάσεων στη μόδα ήταν κομμάτι της ψυχής της και, όταν επέστρεψε στη δουλειά στα 71 της, παγίωσε την επιτυχία της στον κομψό νεωτερισμό και έχτισε εκ νέου την εικόνα της σε τέτοιο βαθμό, ώστε, ακόμα και μετά τον θάνατό της, παραμένει η ηγέτιδα του Οίκου Σανέλ.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

Οι λεπτομέρειες της παιδικής ηλικίας της Σανέλ καλύπτονταν πάντα από μυστήριο και μισές αλήθειες, κάτι που γινόταν εσκεμμένα από μια γυναίκα που προτιμούσε να ξεχνά, να κρύβει και συνήθως να παρέχει παραπληροφόρηση για την ταπεινή καταγωγή της. Συχνά παραβλέπεται το γεγονός ότι η γυναίκα που επηρέασε ουσιαστικά και σε βάθος τη μόδα του 20ού αιώνα, μια πρωτοποριακή αγωνίστρια υπέρ της ελευθερίας και του μοντερνισμού, στην πραγματικότητα είχε γεννηθεί τον προηγούμενο αιώνα.

Γεννημένη σε πτωχοκομείο στις 19 Αυγούστου 1883 στη μικρή κωμόπολη Σομίρ, στις όχθες του Λίγηρα, η Γκαμπριέλ Μπονέρ Σανέλ ήταν το δεύτερο νόθο παιδί μιας νεαρής χωρικής με το όνομα Ζαν Ντεβόλ και του άστατου αγοριού της Αλμπέρ Σανέλ. Παρόλο που το ζευγάρι παντρεύτηκε λίγο μετά τη γέννησή της, η σχέση του ήταν πάντα προβληματική. Όταν η Ζαν πέθανε πρόωρα, ο Αλμπέρ, ο οποίος ήταν απρόθυμος ή ανίκανος να φροντίσει τα πέντε παιδιά του, έστειλε τα αγόρια να δουλέψουν σε μια φάρμα και τα τρία κορίτσια σε ένα ορφανοτροφείο μοναστηριού, το οποίο διηύθυναν μοναχές.

Η ζωή πίσω από τους τοίχους του αβαείου στο Ομπαζίν ήταν πολύ σκληρή για ένα δωδεκάχρονο κορίτσι και, μολονότι δεν ήταν απαραίτητα βίβανυση, σίγουρα στερούνταν αγάπης. Η Γκαμπριέλ υποχρεωνόταν να φοράει μαύρα και περνούσε ώρες σιωπηλή και απομονωμένη, μαθαίνοντας να ράβει και, πιθανόν, καλλιεργώντας την εκτίμησή της για την αυστηρή απλότητα.

Τα κορίτσια περνούσαν τις διακοπές τους με τους παππούδες τους από την πλευρά του πατέρα τους στη μικρή πόλη-φρούριο Μουλέν. Όταν η Σανέλ έκλεισε τα 18, έπιασε δουλειά σε ένα κατάστημα με εσώρουχα, λευκά είδη, καλσόν και κάλτσες. Οι πρώτες φιλοδοξίες της για μια καριέρα πάνω στη σκηνή εκδηλώθηκαν όταν άρχισε να τραγουδάει σε διάφορα καφωδεία.

Η Σανέλ ήταν μικροκαμωμένη, μελαχρινή και σαφώς διαφορετική από τα άλλα κορίτσια που τραγουδούσαν μαζί της: πιστεύεται ότι το ρεπερτόριο του βαριετέ της αποτελούνταν από δύο μόνο τραγούδια: το «Κο-Κο-Ρι-Κο» και ένα

ΑΠΕΝΑΝΤΙ Μια από τις πρώτες φωτογραφίες της Σανέλ, στα 26 της, στο ξεκίνημα της καριέρας της και προτού κόψει τα μακριά, πυκνά, στίβασα μαλλιά της στο κοντό καρέ που έγινε σήμα κατατεθέν της.

ανόητο τραγουδάκι για μια κυρία απ' το Παρίσι που είχε χάσει το σκυλάκι της, το «Είδε κανείς την Κοκό;». Η φήμη της μεγάλωσε και σύντομα έγινε γνωστή με το υποκοριστικό: «Η μικρή Κοκό», το οποίο και έγινε τελικά συνώνυμο με μια παγκόσμια φίρμα, που ενσάρκωνε το παριζιάνικο στιλ.

Η Γκαμπριέλ «Κοκό» Σανέλ άρχισε να αποκτά πλήθος πλούσιων, μορφωμένων θαυμαστών, ορισμένοι από τους οποίους είχαν ακόμη και τίτλους ευγενείας. Έτσι, μέσω της σχέσης της με αυτούς τους άντρες, προφανώς είδε έναν τρόπο να αποτινάξει το κοινωνικό στίγμα της φτώχειας και να εισέλθει σε μια ανώτερη κοινωνική τάξη. Ο Ετιέν Μπαλσάν ήταν ένας από αυτούς τους θαυμαστές: πλούσιος, γοητευτικός και χωρίς τον σνομπισμό που συνδεόταν συχνά με την τάξη του, περνούσε τον χρόνο του ικανοποιώντας τις προσωπικές του απολαύσεις και εκτρέφοντας άλογα αγώνων. Στα 25 της, η Κοκό συμφώνησε να ζήσει μαζί του στο κτήμα του, το Ρουαγιαλιέ, στα περίχωρα του Παρισιού. Βέβαια, ο Μπαλσάν είχε κι άλλες ερωμένες που έμεναν μαζί του και η Κοκό ήταν γνωστή ως η *irrégulière* (μη τακτική), αλλά, μέσω της ανορθόδοξης επιλογής ντυσίματος, κατάφερνε να διαφοροποιηθεί από τις άλλες. Ενώ οι περισσότερες εταίρες τότε φορούσαν φορέματα στο στιλ της Μπελ Επόκ με διακοσμητικά στοιχεία και φραμπαλάδες που παρεμπόδιζαν την κίνηση, η Κοκό ντυνόταν με απόλυτη απλότητα.

Φωτογραφίες της από εκείνη την εποχή δείχνουν ένα νεαρό κορίτσι που φορούσε ρούχα που ταίριαζαν πιο πολύ σε αγόρι: κοντό παντελόνι, αγορίστικες μπότες, μια απλή, λευκή μπλούζα με γιακά σε στιλ Πίτερ Παν και γραβάτα, η οποία ήταν χαλαρά δεμένη σχηματίζοντας έναν φιόγκο. Κοιτώντας κανείς εκ των υστέρων αυτές τις φωτογραφίες, βλέπει να αποκαλύπτεται μια θεμελιώδης στρατηγική, αυτή της εκ νέου οικειοποίησης των καθαρών, τακτοποιημένων γραμμών των κλασικών αντρικών ρούχων για γυναίκες. Η Κοκό, η οποία δεν ήταν ποτέ ικανοποιημένη με μια ζωή ανούσιας ομορφιάς, κρατούσε τον εαυτό της απασχολημένο μαθαίνοντας να ιππεύει και φτιάχνοντας και τριμάροντας καπέλα για την ίδια και τις φίλες της με αξιοσημείωτη επιτυχία. Είναι δύσκολο να πει κανείς πόσο ευτυχομένη ήταν, αλλά η αποφασιστικότητά της να μη γίνει ποτέ μια «σπιτωμένη γυναίκα» ενδεχομένως πυροδότησε την ιδέα να μετατρέψει το χόμπι της για την κατασκευή καπέλων σε κάτι πιο σοβαρό. Ήθελε να πάει στο Παρίσι και να κυνηγήσει την καριέρα του modiste –καπελά– και τολμήσε να ζητήσει από τον Μπαλσάν να της ανοίξει ένα μικρό κατάστημα. Εκείνος αρνήθηκε, αλλά συμφώνησε να χρηματοδοτήσει μια επιχείρησή της από το διαμέρισμά του στο Παρίσι, στον αριθμό 160 της Λεωφόρου Μαλεζέρμπ.

Ο γοητευτικός Άγγλος εκατομμυριούχος Άρθουρ «Μπόι» Κάπελ ήταν, σύμφωνα με την Κοκό, η μόνη αληθινή αγάπη της ζωής της και όλοι συμφωνούν

ΑΠΕΝΑΝΤΙ Εξωτερική άποψη του Αβαείου και μοναστηριού στο Ομπαζίν, στο ορφανοτροφείο όπου στάλθηκαν η Σανέλ και οι δύο αδελφές της όταν πέθανε η μητέρα τους και ανέλαβαν οι μοναχές τη φροντίδα τους.

ΔΕΞΙΑ Το Κάστρο Ρουαγιαλιέ, το μεγάλο κτήμα έξω από το Παρίσι, το οποίο ανήκε στον Ετιέν Μπαλσάν, όπου έμαθε η Σανέλ να ιππεύει.

ότι έλεγε την αλήθεια. Ο Κάπελ ήταν φίλος του Ετιέν Μπαλσάν και άρχισε να εμφανίζεται πιο συχνά στο κάστρο την άνοιξη του 1909.

Ήταν ένας γοητευτικός παίκτης του πόλο, με πάθος για την περιπέτεια. Έχοντας κάνει περιουσία από τα ανθρακωρυχεία στη Βόρεια Αγγλία, είχε επιχειρηματικό πνεύμα και πήρε την ιδέα της Κοκό όσον αφορά την κατασκευή καπέλων πολύ πιο σοβαρά απ' ό,τι ο Μπαλσάν, ο οποίος θεωρούσε ότι ήταν ένα απλό καπρίτσιο. Για κάμποσο καιρό, η τριάδα είχε μια παράξενη σχέση, ώπου η Κοκό ερωτεύτηκε τον Κάπελ και πήγε να μείνει μαζί του στο Παρίσι. Τότε οι δύο άντρες, προκειμένου να συνεχίσουν να χρηματοδοτούν την Κοκό, συμφώνησαν να πληρώνει ο Κάπελ τα επιχειρηματικά έξοδα και ο Μπαλσάν τον χόρο.

ΠΑΝΩ Η Σανέλ με τον εραστή της, τον Άγγλο Άρθουρ «Μπόι» Κάπελ, και τον φίλο τους, τον μεγιστάνα της ζάχαρης Κονσταντ Σαί, στην παραλία του Σεν Ζαν ντε Λουθ το 1917.

ΑΠΕΝΑΝΤΙ Αυτή η γελοιογραφία του 1913 του σατιρικού εικονογράφου Σεμ για την εφημερίδα *Le Figaro* δείχνει τη Σανέλ να χορεύει στην αγκαλιά του Μπόι Κάπελ, ο οποίος έπαιζε πόλο και απεικονίζεται ως κένταυρος.

Υπεύθυνη για μερικές από τις πιο ρηξικέλευθες τάσεις στη μόδα που γνώρισε ποτέ ο κόσμος –όπως το μικρό μαύρο φόρεμα, οι πέρλες και τα παπούτσια με τη δίχρωμη λεπτομέρεια στο μπροστινό μέρος–, η Κοκό Σανέλ έφερε επανάσταση στην εποχή της, δίνοντας στις γυναίκες αυτό που χρειάζονταν προτού καν εκείνες το συνειδητοποιήσουν. Έχοντας ως βάση της την αντρική γκαρνταρόμπα, ανέδειξε τη θηλυκή δύναμη, παρέχοντας έναν δημοκρατικό κώδικα ενδυμασίας που πρόσφερε ελευθερία, ισότητα και ανεπιτήδευτο κλασικισμό.

Το βιβλίο παρουσιάζει τη ζωή και το έργο της Κοκό Σανέλ, αυτής της μοναδικής σχεδιάστριας που άσκησε τεράστια επιρροή στον κόσμο της μόδας. Ξεκινώντας από ένα ταπεινό παρελθόν, κατάφερε να γίνει παγκοσμίως γνωστή, ενώ η εμπορική της επωνυμία, η οποία επεκτάθηκε στα αρώματα, στα κοσμήματα και στα αξεσουάρ, συνεχίζει να είναι δημοφιλής ακόμη και σήμερα.

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΣΕΙΡΑ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr e-mail: info@psichogios.gr

ISBN 978-618-01-4132-0

9 786180 141320

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 26252

ΑΝΕΠΙΣΗΜΗ ΕΚΔΟΣΗ